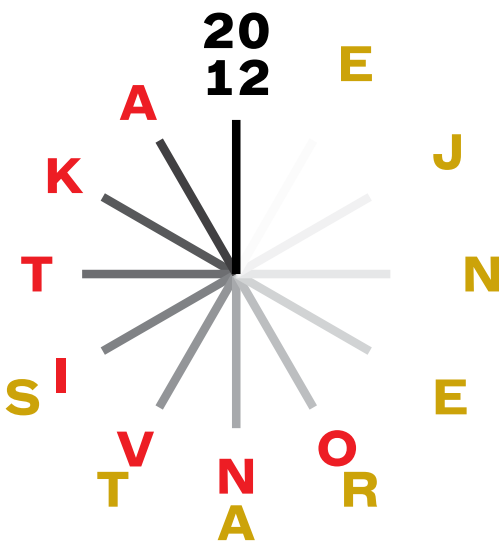

Vlado Puljiz

— profesor socijalne politike

‘Baby boomersi’ će kao tsunami preplaviti mirovinski sustav

razgovarala
Nataša Gajski Kovačić

Danas 74-godišnji profesor Vlado Puljiz trinaest se godina bavio ruralno-sociološkim istraživanjima u Centru za sociologiju sela, grada i prostora IDIS-a. Deset godina bio je glavni i odgovorni urednik časopisa ‘Sociologija sela’. Radio je kao profesor sociologije na tadašnjem Fakultetu za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, a na Pravnom fakultetu, Studijskom centru socijalnog rada, dočekaio je mirovinu kao redoviti profesor i šef Katedre za socijalnu politiku. Prije dvije godine, Sveučilište u Zagrebu dodijelilo mu je titulu profesora emeritusa. Profesor Puljiz objavio je nekoliko knjiga i velik broj članaka u domaćim i inozemnim časopisima te publikacijama, prvenstveno iz područja sociologije i socijalne politike. Glavni je autor i urednik knjige ‘Socijalna politika Hrvatske’.

NGK **Kakvom biste opisali trenutnu socijalnu situaciju starijih ljudi u Hrvatskoj?**

VP Broj starih ljudi sve brže raste, jednako kao što se produbljuje ekonomska kriza. Sjena krize osobito se nadvila nad umirovljenicima. Bojimo se da će se prava i životni standard starijih ljudi dodatno pogoršati, mada oni ni sada nisu bogzna kakvi. Mirovine su niske, puno je starih ljudi kojima je potrebna pomoć, pogotovo onih koji su u tzv. četvrtoj životnoj dobi.

Sjena krize osobito se nadvila nad statusom umirovljenika. Bojimo se da se prava starijih ljudi dodatno pogoršaju, iako ni sada nisu bogzna kakva. Mirovine su niske, puno je starih ljudi kojima je potrebna pomoć, pogotovo onih u tzv. četvrtoj životnoj dobi. Njima je nužna potpora države, obitelji i nevladinih institucija.

Njima je potrebna pomoć kako države i obitelji tako i nevladinih institucija. I zdravstvena bi zaštita u Hrvatskoj mogla biti bolja, pogotovo kada je riječ o dostupnosti zdravstvenih usluga. To je osobito vidljivo kada je riječ o zdravstvenim uslugama za starije osobe u udaljenijim područjima Hrvatske. Osobe treće i četvrte životne dobi koje žive izvan velikih gradova u daleko su nepovoljnijem položaju u odnosu na one u gradovima. Prije nego što do njih stigne zdravstvena služba, nerijetko se dešava da 'nekoliko puta mogu umrijeti'. Na žalost, velika područja Hrvatske slabo su dostupna javnim službama, što posebno pogađa starije osobe.

NGK **Jesu li stari ljudi u Hrvatskoj ispod granice siromaštva?**

VP Među starijom populacijom ima najviše siromašnih. Međutim, stariji ljudi obično imaju nešto imovine, ali što se tiče tekućih primanja zasigurno imaju ozbiljnih teškoća.

Nama sljedećih desetak godina u mirovinu odlazi 'baby boom' generacija rođena poslije rata, krajem četrdesetih, tijekom pedesetih i šezdesetih godina. Oni su sada najbrojnija generacija zaposlenika, a uskoro će postati najbrojnija generacija umirovljenika. To će biti pravi ljudski val koji će preplaviti mirovinski sustav. Iza 'baby boom' generacije dolaze daleko malobrojnije generacije koje će morati nositi ogroman teret financiranja mirovinskog sustava narednih nekoliko desetljeća.

NGK **Čini se da će najveći izazov povezan sa starenjem u bliskoj budućnosti biti financiranje mirovina. Koliko su stvarne opasnosti od kraha mirovinskog sustava?**

VP Opasnosti postoje. Znamo da se broj ljudi u starijoj dobi sve više povećava, sada ih je nešto iznad 17 posto s više od 65 godina, a do 2030. bit će ih, predviđa se, čak 25 posto. Nama u sljedećih deset godina u mirovinu odlazi 'baby boom' generacija rođena poslije rata. Oni su bili najbrojniji među sadašnjim zaposlenicima, a uskoro će postati generacija umirovljenika. To će biti pravi 'tsunami' koji će preplaviti mirovinski sustav.

Iza 'baby boom' generacije slijede znatno malobrojnije generacije radnog stanovništva koje će morati nositi teret financiranja mirovina. Tu će onda eskalirati problemi mirovinskog sustava. Prošlogodišnje istraživanje Ekonomskog instituta pokazalo je da nam uistinu prijete pad mirovina. Prema službenim podacima, godišnje se za mirovine u Hrvatskoj izdvaja oko 36 milijardi kuna, što je 10,5 posto BDP-a. Veliki problem za mirovinski sustav predstavlja činjenica da na jednog umirovljenika dolazi

samo 1,25 zaposlenih. Iz tog, kao i još nekih razloga, mirovine su niske — prosječna mirovina je 2162 kune, što je 40 posto prosječne plaće. Prosječna starost umirovljenika u Hrvatskoj je 69 godina. U prosjeku se u mirovinu odlazi s 59 godina, nakon 29 godina radnog staža. Statistike pokazuju da hrvatski umirovljenik mirovinu prima 19 godina. Zbog tih razloga nužno je produživanje radnog vijeka te kasniji odlasci u mirovinu.

NGK **Dakle, produljenje radnog vijeka postaje nužnost. No posla, s druge strane, nema. Na Zavod za zapošljavanje javlja se sve više ljudi, i mladih i starijih. Kako u tim uvjetima ostvariti produljenje radnog vijeka?**

VP Aktiviranje starijih ljudi je nužno. Moramo pretpostaviti da ćemo izaći iz krize i da će se radna mjesta početi otvarati. Iako veliki postotak ljudi nije oduševljen idejom da radi dulje, podizanje dobi odlaska u miro-

vinu jednostavno se ne može izbjeći. Mnoge zemlje, poput Njemačke i Španjolske, podižu tu granicu radne dobi, a neke je zemlje planiraju povezati s očekivanim trajanjem života. Ipak, treba reći, o starenju se uobičajeno govori kao o velikom problemu suvremenog svijeta. U stvari, kako piše veliki američki demograf Notestein, riječ je o najvećem dostignuću 20. stoljeća. Primjera radi, u proteklih pola stoljeća životni vijek muškaraca u Hrvatskoj produljen je za 9,2 godine, a žena za 10,9 godina.

S obzirom da smo ove godine obilježili godinu aktivnog starenja i međugeneracijske solidarnosti, interesira me možete li navesti pozitivne primjere međugeneracijske solidarnosti u našoj zemlji?

VP Međugeneracijska solidarnost najbolje se odražava upravo u mirovinskom sustavu. Riječ je o institucionalnoj međugeneracijskoj solidarnosti. No, na žalost, kao što smo već ranije spomenuli, sada sve više dolazi u pitanje funkcioniranje aktualnog mirovinskog konsenzusa. I za zdravstvenu skrb vrijedi princip međugeneracijske solidarnosti. Međugeneracijska suradnja ogleda se u javnom financiranju drugih djelatnosti namijenjenih skrbi o starijima. Ali izvan tog kruga, na razini obitelji i malih lokalnih zajednica, ta solidarnost ponešto slabi i teret se sve više nastoji prebaciti na državu. No, svejedno, ne može se reći da solidarnost i dalje ne funkcionira. U skandinavskim zemljama, gdje država na sebe preuzima znatan teret skrbi o starijima, kvalitetniji je odnos stariji — mlađi, jer su djeca oslobođena bazične materijalne brige o starim roditeljima i mogu im više pažnje posvetiti u drugim područjima. Za sebe dosta mogu napraviti i sami stariji ljudi. Aktivnim starenjem, primjerice. Mislim da bi bilo idealno kada bismo svi zajedno poradili na aktiviranju starijeg pučanstva, jer smo sada kao pojedinci i društvo, općenito gledajući, u tome zakazali. Svaki se stariji čovjek, ukoliko je zdrav, može uključiti u neku aktivnost. Mislim da je treća životna doba još donekle i aktivna i integrirana u društvo, ali najveći se problemi javljaju kod tzv. četvrte dobi. Radi se o ljudima s više od 80 godina, a kojih je oko tri posto. Zanimljivo, Njemačka, a u određenom smislu i Francuska, imaju sustave socijalnog osiguranja (peti socijalni rizik!) upravo za četvrtu dob. Smatram da starijim ljudima treba pomoći u radnom aktiviranju i društvenoj participaciji. U manjim mjestima, u seoskim područjima, oni obično pronalaze radne angažmane, npr. u poljoprivredi. Veći je problem starih ljudi u velikim gradovima. Kako je to svojevremeno napisao naš veliki sociolog Rudi Supek: „U gradovima treba ukrstiti ljudske putove, da se ljudi nađu, da ne budu izolirani i da razvijaju društvene veze“.

U ovoj je godini održano puno rasprava o aktivnom starenju pa se nadam da će iz toga nešto pozitivno proizaći. Drugim riječima, društvo se mora pregrupirati, otvoriti svoje prostore, kako bi starijim ljudima pružilo mogućnost za dostojanstven i aktivan život. Oni, s druge strane, mogu uzvratiti značajnim doprinosom ukupnoj društvenoj kreativnosti i razvitku.